

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET DABIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 49001/14)

PRESUDA

Članak 1. Protokola br. 1 • Mirno uživanje vlasništva • Propust pružanja naknade za nanošenje štete imovini i otuđenje imovine od strane izbjeglice koji je bio privremeno smješten u imovinu podnositelja zahtjeva nakon što je ta imovina bila privremeno oduzeta od strane države • Pozitivne obveze nisu ispunjene

STRASBOURG

18. ožujka 2021.

KONAČNA

18. lipnja 2021.

U predmetu Dabić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Alena Poláčková,

Péter Paczolay,

Gilberto Felici,

Raffaele Sabato, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 49001/14) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Nikola Dabić („podnositelj zahtjeva“) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 25. lipnja 2014.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada“) obavijesti o prigovoru u pogledu prava na mirno uživanje vlasništva, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 26. siječnja i 9. veljače 2021. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na opseg pozitivnih obveza države na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u situaciji u kojoj je država privremeno oduzela kuću podnositelja zahtjeva i koristila je za pružanje smještaja izbjeglici koji ju je kasnije oštetio i otuđio određene stvari iz nje prije nego što je kuća vraćena podnositelju zahtjeva.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1949. godine i živi u Sunji. Zastupao ga je g. D. Rupčić, odvjetnik iz Siska.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

I. DOGAĐAJI KOJI SU DOVELI DO SPORA

5. Podnositelj zahtjeva, osoba srpskog podrijetla, vlasnik je kuće u Sunji u Hrvatskoj. Ondje je živio do 4. kolovoza 1995., kada je napustio Hrvatsku,

odnosno do dana prije početka vojno-redarstvene akcije (poznate pod nazivom Operacija Oluja).

6. Dana 27. rujna 1995. na snagu je stupio Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom („Zakon o privremenom oduzimanju“). Njime je bilo predviđeno da se imovina koja je pripadala osobama koje su napustile Hrvatsku nakon 17. listopada 1990. privremeno oduzme, odnosno stavi pod zaštitu i upravu države. Isto tako, na temelju tog zakona, lokalne su vlasti (komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine) bile ovlaštene privremeno smjestiti druge osobe u takvu imovinu.

7. Dana 23. ožujka 1996. Komisija za privremeno preuzimanje i korištenje imovine Općine Sunja donijela je rješenje kojim je kuću podnositelja zahtjeva dodijelila na privremeno korištenje izvjesnom D.V.-u i njegovoj obitelji, izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine. Ubrzo nakon toga, D.V. i njegova supruga, šestero djece i sestra uselili su se u kuću. D.V., njegova supruga i sestra nastavili su živjeti u kući, a njegova su se djeca nakon nekog vremena iselila, ali su nastavila živjeti u Hrvatskoj.

8. Dana 5. kolovoza 1998. na snagu je stupio Zakon o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom („Zakon o prestanku važenja“). Njime je stavljen izvan snage Zakon o privremenom oduzimanju i predviđeno je da osobe čija je imovina, tijekom njihove odsutnosti iz Hrvatske, bila privremeno oduzeta i korištena za smještaj drugih osoba trebaju podnijeti zahtjev nadležnim lokalnim vlastima, stambenim komisijama, za povrat svoje imovine.

9. Podnositelj zahtjeva vratio se u Hrvatsku 1999. godine, a 17. kolovoza 2000. podnio je zahtjev za povrat svoje kuće Stambenoj komisiji Općine Sunja, kako je predviđeno Zakonom o prestanku važenja.

10. Rješenjem od 25. travnja 2001. Stambena komisija ukinula je rješenje Komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine od 23. ožujka 1996. (vidi stavak 7. ove presude) i naložila je D.V.-u da napusti kuću podnositelja zahtjeva u roku od petnaest dana nakon što mu država osigura alternativni smještaj. Istog je dana Stambena komisija izvršila pregled kuće podnositelja zahtjeva i utvrdila da nije oštećena.

11. U lipnju 2002. godine vlasti u Bosni i Hercegovini D.V.-u su vratile njegovu kuću. Time je prestala obveza hrvatskih vlasti da mu osiguraju alternativni smještaj u Hrvatskoj.

12. Dana 21. ožujka 2003. D.V. i njegova obitelj iselili su se iz kuće podnositelja zahtjeva; tri dana kasnije, 24. ožujka 2003., podnositelj zahtjeva ponovno je stupio u njen posjed. U oba su navrata zaposlenici nadležnog ministarstva sastavili zapisnik o primopredaji koristeći standardizirani obrazac koji je sadržavao odjeljak o stanju (održavanja) nekretnine. Dana 21. ožujka 2003., službenik ministarstva i D.V. potpisali su takav zapisnik; međutim, 24. ožujka 2003. isti službenik i podnositelj zahtjeva potpisali su drugi zapisnik. Odjeljak o stanju (održavanja) nekretnine u oba je navrata ostao prazan.

13. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je, nakon što je ušao u posjed kuće, istu zatekao gotovo potpuno praznu. Gotovo sva pokretna imovina u kući, kao i neka vozila i stoka, bili su nestali ili su bili uništeni, a dijelovi kuće bili su oštećeni. Vlada je ustvrdila da podnositelj zahtjeva nije obavijestio vlasti da je kuća oštećena ili da nedostaju stvari u njoj.

14. Dana 24. ožujka 2003. susjed podnositelja zahtjeva sastavio je rukom pisani zapisnik u nazočnosti dvoje svjedoka, u kojem je naznačio da je predstavnik nadležnih vlasti podnositelju zahtjeva prethodno dao ključ kuće. Taj je susjed konkretno naveo svu štetu, nabrojao sve stvari koje nedostaju u kući i izračunao iznos pretrpljene štete. Ni predstavnici vlasti ni podnositelj zahtjeva nisu bili prisutni prilikom izrade tog zapisnika.

II. PARNIČNI POSTUPAK

15. Dana 17. srpnja 2003. podnositelj zahtjeva podnio je tužbu protiv države, Općine Sunja i D.V.-a na Općinskom sudu u Sisku, tražeći naknadu u iznosu od 224.400,00 hrvatskih kuna (HRK) za svu imovinu koju je D.V. otuđio, uništio ili oštetio te naknadu u iznosu od 48.000,00 kuna jer nije mogao koristiti svoju kuću u razdoblju od 1. rujna 2000. do ponovnog stupanja u posjed 23. ožujka 2003. (vidi stavke 9. i 12. ove presude). Podnositelj zahtjeva, koji je tijekom cijelog postupka bio zastupan po odvjetniku, tvrdio je da su država, lokalne vlasti i privremeni korisnik kuće solidarno odgovorni za nastalu štetu. Uputio je i na zapisnik koji je sastavio njegov susjed te je predložio da sud pozove potonjeg i dvoje svjedoka koji su bili prisutni kad je taj zapisnik sastavljen (vidi stavak 14. ove presude).

16. Dana 11. travnja 2005. sud je prekinuo postupak jer je D.V. preminuo. Postupak je trebao biti nastavljen kad njegovi nasljednici preuzmu postupak.

17. Dana 12. svibnja 2005. podnositelj zahtjeva povukao je svoju tužbu u dijelu u kojem se odnosila na D.V.-a. Dana 16. lipnja 2005. sud je donio rješenje kojim je proglasio da se tužba treba smatrati povučenom u dijelu u kojem se odnosi na D.V.-a.

18. Na ročištu održanom 27. veljače 2006., sud je saslušao podnositelja zahtjeva, koji je naveo da je zatražio da policija bude prisutna kad se on useli, ali da mu je policija rekla da za to nije ovlaštena i da ga je uputila da fotografira kuću, što je on i učinio.

19. Presudom od 20. veljače 2008. godine Općinski sud u Sisku odbio je tužbu podnositelja zahtjeva.

20. Dana 23. listopada 2008. Županijski sud u Sisku odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio je prvostupanjsku presudu u dijelu koji se odnosi na naknadu za otuđenu i oštećenu imovinu.

21. S druge strane, drugostupanjski je sud ukinuo prvostupanjsku presudu u odnosu na podnositeljev zahtjev za naknadu zbog nemogućnosti korištenja kuće. U ponovljenom postupku podnositelj zahtjeva povukao je dio tog

zahtjeva te mu je na kraju dosuđena naknada u iznosu od 18.905,12 kuna jer nije mogao koristiti svoju kuću.

22. U presudi od 31. kolovoza 2011. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju koju je izjavio podnositelj zahtjeva. Presudio je da prema važećem zakonodavstvu ni država ni lokalne vlasti ne mogu biti odgovorne za štetu koju su na privremeno oduzetoj imovini počinile treće osobe, među ostalim privremeni korisnici. Mjerodavni dio presude Vrhovnog suda glasilo je kako slijedi:

„U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

...

- da je u trenutku vraćanja imovine utvrđeno otuđenje i oštećenje većeg broja pokretnih stvari u domaćinstvu

...

U reviziji tužitelj osporava odluku sudova nižeg stupnja iz razloga što smatra da odgovornost tužene leži u propustu nadzirati način korištenja privremeno oduzete imovine.

Tužitelj temelji svoj tužbeni zahtjev za naknadu materijalne štete nastale zbog uništenja [raznih] stvari u kući na okolnosti da su tuženici Općina Sunja i država imovinu tužitelja stavili pod privremenu upravu pa su propustili dužan nadzor nad korištenjem imovine.

...

[Mjerodavnim odredbama Zakona o privremenom oduzimanju predviđeno je da] su osobe kojima su [stambene] komisije dale imovinu u posjed i na privremeno korištenje (korisnici imovine) dužne imovinom upravljati pažnjom dobrog gospodara (što proizlazi iz čl. 10. st. 1. navedenog Zakona). Čl. 10. navedenog Zakona propisani su slučajevi u kojima se može uskratiti daljnje korištenje imovine ukidanjem rješenja o davanju imovine u posjed i na privremeno korištenje. ... [P]roizlazi da je Zakonom propisana dužnost korisnika imovine i osoba koje su imovinu dobili na korištenje da istom upravljaju pažnjom dobrog gospodara. Međutim, iz spomenutih zakonskih odredbi ne proizlazi da bi nepoštivanje te zakonske obveze ... imalo za posljedicu odgovornost za štetu na strani države. To zato što niti jednim zakonskim propisom nije propisana odgovornost države za štetu koju počinu korisnici imovine na imovini koju su dobili na korištenje (odgovornost za drugoga).

...

Činjenica da je država donijela Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom koji prvenstveno ima za cilj zaštititi napuštenu imovinu kako to proizlazi iz odredbe čl. 1. i 2. Zakona ne čini ju u ovom slučaju odgovornom naknaditi [nastalu] štetu tužiteljici. Sama okolnost da je u skladu s navedenim Zakonom imovina tužitelja privremeno prešla pod upravu države ne upućuje i na odgovornost države za nastalu štetu ...“

23. Dana 30. travnja 2012. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv presude Vrhovnog suda. Pozivajući se, *inter alia*, na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, prigovorio je zbog povrede njegova prava na mirno uživanje vlasništva.

24. Odlukom od 9. siječnja 2014. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu, a 29. siječnja 2016. dostavio je svoju odluku njegovu punomoćniku.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom

25. Člankom 1. Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom (Narodne novine br. 73/95 i 7/96), koji je bio na snazi od 27. rujna 1995. do 4. kolovoza 1998., bilo je predviđeno da se tim Zakonom uređuje privremeno preuzimanje, korištenje, upravljanje i nadzor nad određenom imovinom utvrđenom tim Zakonom u cilju njezine zaštite te osiguranja potraživanja vjerovnika nastalih u vezi s tom imovinom.

26. Na temelju članka 7. privremeni korisnici bili su dužni imovinom koja im je povjerena upravljati pažnjom dobrog gospodara (*bonus pater familias*), te im je bilo zabranjeno raspolagati takvom imovinom ili je opteretiti nekim teretom.

27. Člankom 10. bilo je predviđeno da nadležna komisija za privremeno preuzimanje i korištenje imovine može ukinuti rješenje kojim se privremeno oduzeta imovina daje na privremeno korištenje, *inter alia*, ako privremeni korisnici imovinom ne upravljaju s pažnjom dobrog gospodara ili ako inače s imovinom postupaju suprotno odredbama Zakona o privremenom oduzimanju.

B. Mjerodavno kazнено zakonodavstvo

28. U Kaznenom zakonu (Narodne novine br. 110/97 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi od 1. siječnja 1998. do 31. prosinca 2012., u članku 216. krađa je bila definirana kao kazнено djelo, a u članku 222. kao kazнено djelo bilo je definirano uništenje i oštećenje tuđe stvari te su za ta djela bile propisane kaznenopravne sankcije. Za kazнено djelo krađe kazneni progon poduzimao se po službenoj dužnosti, dok se za kazнено djelo uništenja i oštećenja tuđe stvari kazneni postupak pokretao privatnom tužbom.

C. Ostalo mjerodavno zakonodavstvo

29. Ostalo mjerodavno domaće pravo i praksa o imovini koju je privremeno oduzela država izloženi su u predmetima *Radanović protiv*

Hrvatske, br. 9056/02, stavci 28. – 33., 21. prosinca 2006., i *Kunić protiv Hrvatske*, br. 22344/02, stavci 40. – 43., 11. siječnja 2007.

30. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka nakon konačne presude Europskog suda za ljudska prava, odnosno članak 428.a, citirana je u predmetu *Lovrić protiv Hrvatske* (br. 38458/15, stavak 24., 4. travnja 2017.).

II. MJERODAVNI MEĐUNARODNI INSTRUMENTI

31. UN-ova Načela stambenog zbrinjavanja i povrata imovine za izbjeglice, prognanike i raseljene osobe (Komisija za ljudska prava, Potkomisija za promicanje i zaštitu ljudskih prava, 28. lipnja 2005., E/CN.4/Sub.2/2005/17, prilog), poznata i kao Načela Pinheiro, najpotpuniji su standardi o tom pitanju. Cilj je tih Načela, koja su utemeljena na postojećem međunarodnom pravu o ljudskim pravima i humanitarnom pravu, pružanje međunarodnih standarda i praktičnih smjernica državama, agencijama UN-a i široj međunarodnoj zajednici o tome kako najbolje riješiti složena pravna i tehnička pitanja koja se odnose na stanovanje i povrat imovine. Mjerodavni dio Načela Pinheiro glasi kako slijedi:

20. Izvršenje odluka i presuda o povratu imovine

„...“

20.4. Države bi trebale usvojiti posebne mjere kako bi spriječile uništavanje ili pljačku spornog ili napuštenog smještaja, zemljišta i imovine. Kako bi se uništavanje i pljačka sveli na najmanju moguću mjeru, države bi trebale razviti postupke za popisivanje sadržaja smještaja, zemljišta i imovine u odnosu na koje je podnesen zahtjev za povrat u kontekstu programa povrata smještaja, zemljišta i imovine.

20.5. Države bi trebale provoditi kampanje javnog informiranja s ciljem informiranja sekundarnih korisnika i drugih relevantnih strana o njihovim pravima i o pravnim posljedicama nepoštovanja odluka i presuda o povratu smještaja, zemljišta i imovine, među ostalim nenapuštanja smještaja, zemljišta i imovine koje koriste i oštećenja i/ili pljačke smještaja, zemljišta i imovine koje koriste.”

III. MJERODAVNI INSTRUMENTI VIJEĆA EUROPE

32. Mjerodavni instrumenti Vijeća Europe koji se odnose na pitanja povrata imovine prognanicima i izbjeglicama citirani su u predmetima *Sargsyan protiv Azerbajdžana* [VV], br. 40167/06, stavci 97. – 100., ECHR 2015, i *Chiragov i drugi protiv Armenije* [VV], br. 13216/05, stavci 99. – 102., ECHR 2015.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

33. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je njegova imovina bila otuđena, uništena i oštećena te da država snosi odgovornost za to. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopuštenost

34. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. *Tvrdnje stranaka*

(a) Podnositelj zahtjeva

35. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je iz činjeničnog stanja vidljivo sljedeće:

- privremeni korisnik D.V. bio je onaj koji je oštetio njegovu kuću i otuđio ili uništio brojne pokretne stvari koje su se u njoj nalazile;
- uništenje i otuđenje dogodili su se u razdoblju od 25. travnja 2001., kada je Stambena komisija prihvatila njegov zahtjev za povrat u posjed (vidi stavak 10. ove presude), do stvarnog povrata u posjed 24. ožujka 2003. (vidi stavak 12. ove presude), odnosno u razdoblju od gotovo dvije godine koliko je vlastima trebalo da provedu to rješenje.

Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da Vlada nije osporila te činjenice.

36. Podnositelj zahtjeva nadalje je naglasio da smatra da su država, lokalne vlasti i D.V. solidarno odgovorni za materijalnu štetu prouzročenu postupcima D.V.-a (vidi stavak 15. ove presude). Prema njegovu mišljenju, na temelju zakonodavstva na snazi, mogao je legitimno očekivati da će vlasti poduzeti mjere kako bi osigurale zaštitu njegove imovine tijekom razdoblja u kojem ju je koristio D.V. Konkretno, mogao je očekivati da pozitivna obveza države može proizaći iz određenih odredbi Zakona o privremenom oduzimanju, i to (i) onih u kojima se navodi da je njegova glavna svrha zaštita napuštene imovine od propadanja i (ii) onih na temelju kojih su privremeni

korisnici dužni imovinom koja im je povjerena upravljati s pažnjom dobrog gospodara i na temelju kojih su nadležne komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine ovlaštene uskratiti daljnje korištenje imovine onima koji ne ispunjavaju tu obvezu (vidi stavke 25. – 27. ove presude).

37. Podnositelj zahtjeva citirao je i presudu u predmetu *Radanović protiv Hrvatske* (gore citiran, stavci 27. – 33.), u kojem je Sud presudio da je država dužna platiti naknadu podnositeljici zahtjeva jer nije mogla koristiti svoj stan, koji je država privremeno oduzela i koristila za smještaj osoba kojima je bio potreban smještaj. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ako se država mogla smatrati odgovornom za isplatu naknade vlasniku privremeno oduzete imovine zbog njegove ili njezine nemogućnosti da je koristi, država se trebala smatrati odgovornom i za štetu na toj imovini koju je prouzročila osoba kojoj je država povjerila tu imovinu.

38. U pogledu tvrdnje Vlade da s obzirom na veliku količinu privremeno oduzete imovine država nije mogla provoditi nadzor nad korištenjem imovine (vidi stavak 44. ove presude), podnositelj zahtjeva istaknuo je da je upravo iz tog razloga država svoje ovlasti u vezi s takvom imovinom delegirala lokalnim vlastima. U svakom slučaju, ako država nije mogla provoditi nadzor nad korištenjem imovine koju je privremeno oduzela i na taj način spriječiti nanošenje štete toj imovini, najmanje što je mogla učiniti bilo je osigurati naknadu ako takva šteta nastane.

39. Konačno, podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je, nakon smrti D.V.-a, povukao svoju tužbu protiv njega radi učinkovitosti (vidi stavak 17. ove presude). D.V. je imao nekoliko nasljednika i čekanje zaključenja ostavinskog postupka, a zatim pronalaženje i pozivanje nasljednika da preuzmu predmetni parnični postupak značajno bi produžilo trajanje tog postupka. Činjenica da je povukao tužbu protiv D.V.-a nije bila od značaja jer su, prema njegovu mišljenju (vidi stavke 15., 17. i 36. ove presude), sva tri tuženika bila solidarno odgovorna za štetu na njegovoj imovini, što je značilo da je svaki od njih bio u cijelosti odgovoran.

(b) Vlada

40. Vlada je prvo ustvrdila da je privremeno oduzimanje kuće podnositelja zahtjeva od strane države i pružanje privremenog smještaja D.V.-u i njegovoj obitelji u toj kući težilo legitimnom cilju u općem interesu, i to cilju zadovoljenja stambenih potreba velikog broja izbjeglica i prognanika. Vlada je naglasila i da je podnositelj zahtjeva primio naknadu za posljedičnu nemogućnost korištenja svoje imovine (vidi stavak 21. ove presude).

41. Međutim, pružanje privremenog smještaja izbjeglicama i prognanicima nije bila jedina svrha Zakona o privremenom oduzimanju. Cilj tog zakona bio je i zaštititi od propadanja i uništenja imovinu koju su vlasnici ostavili (vidi stavak 25. ove presude). Privremenim smještajem izbjeglica i interno raseljenih osoba u takvu imovinu država je istovremeno osigurala da

se svaka napuštena nekretnina dodijeli određenoj osobi koja će imati zadatak brinuti se o njoj i štiti je od propadanja. Stoga je Zakonom o privremenom oduzimanju bilo predviđeno da privremeni korisnici ne mogu koristiti imovinu koja im je povjerena na način koji oni smatraju primjerenim, već su bili dužni njom upravljati pažnjom dobrog gospodara (vidi stavak 26. ove presude).

42. Istovremeno, privremeni korisnici nisu bili izuzeti od općih pravila odštetnog prava, prema kojima im je bilo zabranjeno oštetiti imovinu koja im je povjerena. Na temelju tih pravila, vlasnici takve imovine imali su i pravo od privremenih korisnika zahtijevati naknadu za bilo kakvu štetu na njihovoj imovini te u tu svrhu pokrenuti parnični postupak protiv tih korisnika. Ako je privremeni korisnik preminuo, vlasnik je mogao tražiti naknadu od njegovih nasljednika.

43. Vlada je tvrdila da je postavljanjem standarda zaštite koji se očekuje od privremenih korisnika u odnosu na privremeno oduzetu imovinu i predviđanjem njihove odštetne odgovornosti država ispunila sve svoje pozitivne obveze povezane s takvom imovinom. Osim toga, vlasnici privremeno oduzete imovine imali su na raspolaganju i kaznenopravne mehanizme za zaštitu svojeg vlasništva. Krađa te uništenje i oštećenje tuđe stvari bili su zabranjeni prema odredbama Kaznenog zakona (vidi stavak 28. ove presude), dok su prema Zakonu o kaznenom postupku vlasnici mogli pokrenuti kazneni progon na temelju prijedloga ili sami pokrenuti kazneni postupak kao privatni tužitelji.

44. Vlada je nadalje tvrdila da država niti je bila dužna niti je bila u mogućnosti primijeniti preventivne mjere za zaštitu privremeno oduzete imovine. Ni iz jedne odredbe Zakona o privremenom oduzimanju nije proizlazila nikakva samonametnuta obveza države da spriječi nanošenje štete privremeno oduzetoj imovini od strane privremenih korisnika ili da vlasnicima nadoknadi takvu štetu.

45. Vlada je tvrdila da država nije mogla spriječiti štetu na imovini podnositelja zahtjeva koju je prouzročio njezin privremeni korisnik D.V. jer bi se to moglo postići jedino osiguravanjem stalne fizičke prisutnosti policije. Stoga je tvrdnja podnositelja zahtjeva (vidi stavak 36. ove presude) da lokalne vlasti nisu provodile nadzor nad korištenjem njegove imovine od strane D.V.-a i njegove obitelji neosnovana. Podnositelj zahtjeva nije objasnio ni na koji je način očekivao da će vlasti provoditi taj nadzor (svakodnevno, povremeno, postavljanjem straže ili na neki drugi način).

46. Međutim, država je osigurala mogućnost da podnositelj zahtjeva ostvari naknadu od D.V.-a. Podnositelj zahtjeva podnio je tužbu s tim ciljem, ali je, iako je bio zastupan po kvalificiranom punomoćniku (odvjetniku), odlučio povući tu tužbu nakon smrti D.V.-a (vidi stavke 15. – 17. ove presude), iako je mogao ustrajati na toj tužbi protiv njegovih nasljednika.

2. Ocjena Suda

47. Sud napominje da se već bavio s nekoliko predmeta koji se odnose na učinke Zakona o privremenom oduzimanju (vidi, posebice, *Radanović protiv Hrvatske*, br. 9056/02, 21. prosinca 2006.; *Kunić protiv Hrvatske*, br. 22344/02, 11. siječnja 2007., i *Brajović-Bratanović protiv Hrvatske*, br. 9224/06, 9. listopada 2008.). U tim je predmetima Sud utvrdio povrede članka 6. stavka 1. Konvencije i/ili članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog dugotrajne nemogućnosti podnositelja zahtjeva da vrate u posjed i koriste svoju imovinu koja je bila posljedica ili nerazumne duljine trajanja parničnog postupka radi povrata u posjed ili nemogućnosti države da pravovremeno osigura alternativni smještaj za privremene korisnike (ibid.). Sud je potvrdio (vidi gore citirani predmet *Radanović*, stavak 49.) i da su:

„... hrvatske vlasti bile su suočene s iznimno teškim zadatkom jer su trebale postići ravnotežu između prava vlasnika i privremenih korisnika u kontekstu povratka izbjeglica i prognanika, budući se tu radilo o postupanju u socijalno osjetljivim stvarima. Te su vlasti morale, s jedne strane, osigurati zaštitu vlasničkih prava ovih prvih i, s druge strane, poštivati socijalna prava ovih drugih, time da su i jedni i drugi često bili socijalno ranjivi pojedinci.“

48. U ovom predmetu podnositelju zahtjeva vraćena je njegova kuća i dosuđena mu je naknada za nemogućnost korištenja te kuće (vidi stavke 9. – 10. i 21. ove presude). Nije prigovorio zbog dugotrajne nemogućnosti da vrati posjed svoje kuće, a nije prigovorio ni da je dosuđena naknada bila preniska, već je prigovorio da mu je kuća bila oštećena i opljačkana (vidi stavke 33. i 35. ove presude).

49. Sud prvo napominje da, s obzirom na utvrđenja domaćih sudova u ovom predmetu (vidi stavak 22. ove presude), nema razloga dovoditi u pitanje činjenicu da su u nekom trenutku tijekom razdoblja prije nego što je podnositelju zahtjeva vraćena njegova kuća, koju je država privremeno oduzela, brojne pokretne stvari koje su pripadale podnositelju zahtjeva nestale iz kuće ili su uništene te da je sama kuća bila oštećena.

50. Čini se da su se i podnositelj zahtjeva i Vlada složili da je kuću ošteti i opljačkao D.V., privremeni korisnik kojem je država povjerala kuću podnositelja zahtjeva 1996. godine (vidi stavke 7., 35. i 45. – 46. ove presude). Međutim, sporno je pitanje može li se država smatrati odgovornom za to miješanje i ako da, u kojoj mjeri.

51. S tim u vezi Sud prvo ponavlja da stvarno, djelotvorno ostvarivanje prava zaštićenog člankom 1. Protokola br. 1 ne ovisi samo o dužnosti države da se ne miješa već može i zahtijevati pozitivne mjere zaštite, osobito ako postoji izravna veza između mjera koje podnositelj zahtjeva može legitimno očekivati od vlasti i njegova djelotvornog uživanja vlasništva (vidi *Öneryıldız protiv Turske* [VV], br. 48939/99, stavak 134., ECHR 2004-XII, i *Broniowski protiv Poljske* [VV], br. 31443/96, stavak 143., ECHR 2004-V).

52. Konkretno, kada miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva počini privatna osoba, nastaje pozitivna obveza države da u svom domaćem pravnom sustavu osigura da su prava vlasništva dovoljno zaštićena zakonom i da su osigurana odgovarajuća pravna sredstva kojima žrtva miješanja može tražiti ostvarenje svojih prava, među ostalim, prema potrebi, potraživanjem naknade štete u odnosu na pretrpljeni gubitak (vidi *Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, stavak 113., 3. travnja 2012. i *Blumberga protiv Latvije*, br. 70930/01, stavak 67., 14. listopada 2008.).

53. Sud napominje da je do štete na kući podnositelja zahtjeva i pljačke došlo u kontekstu povratka izbjeglica i raseljenih osoba u kojem mogu nastati posebne obveze države da spriječi uništenje ili pljačku sporne ili napuštene imovine (vidi međunarodne instrumente i instrumente Vijeća Europe na koje se upućuje u stavcima 31. – 32. ove presude).

54. Sud nadalje napominje da je navedena svrha Zakona o privremenom oduzimanju bila zaštita i očuvanje imovine koju su ostavili vlasnici koji su napustili Hrvatsku tijekom ili nakon rata (vidi stavke 25., 36. i 41. ove presude), te da je država bila ta koja je prvotno oduzela (privremeno) podnositeljevu kuću za vlastite potrebe povezane s osiguravanjem smještaja za izbjeglice i prognanike (vidi stavke 6. – 7. ove presude). Slijedom toga, država je bez pristanka podnositelja zahtjeva dala njegovu privremeno oduzetu imovinu na privremeno korištenje D.V.-u (vidi stavak 7. ove presude). D.V. je kasnije opljačkao i oštetio tu imovinu (vidi stavke 13. i 49. – 50. ove presude). Sud stoga smatra da se navedena šteta i pljačka ne mogu odvojiti od miješanja koje im je prethodilo, odnosno od prvotnog oduzimanja imovine podnositelja zahtjeva od strane države na temelju Zakona o privremenom oduzimanju.

55. U tom kontekstu Sud ponavlja da je također presudio da kada vlasti oduzmu imovinu, preuzimaju i dužnost zaštite te imovine te su odgovorne za štetu i/ili gubitak takve imovine (vidi *Dzugayeva protiv Rusije*, br. 44971/04, stavci 27. – 28., 12. veljače 2013.). U takvim slučajevima, stvarno pretrpljena šteta, kako bi bila spojiva s člankom 1. Protokola br. 1, ne bi smjela biti veća od one koja je neizbježna (vidi *Raimondo protiv Italije*, 22. veljače 1994., stavak 33., Serija A br. 281 A; *Jucys protiv Litve*, br. 5457/03, stavak 36., 8. siječnja 2008., i *Tendam protiv Španjolske*, br. 25720/05, stavak 50., 13. srpnja 2010.). Kao posljedica toga, prilikom oduzimanja imovine, ne samo da vlasti moraju poduzeti razumne mjere nužne za njezino očuvanje već i domaćim zakonodavstvom mora biti predviđena mogućnost pokretanja postupka protiv države kako bi se ostvarila naknada za štetu koja nastane zbog propusta zadržavanja takve imovine u relativno dobrom stanju (vidi gore citirani predmet *Tendam*, stavak 51., 13. srpnja 2010.).

56. Upravo je u svjetlu tih načela, u predmetu *East West Alliance Limited protiv Ukrajine*, br. 19336/04, stavci 204. – 207., 23. siječnja 2014., Sud utvrdio povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog činjenice da je zrakoplov koji su oduzele vlasti bio oštećen i vandaliziran dok je bio pod

njihovom kontrolom. Sud je presudio da odgovornost za stvarnu štetu zrakoplova snosi država jer ničim nije dokazano da je šteta bila neizbježna (ibid., stavak 206.).

57. Prema mišljenju Suda, ova razmatranja (vidi stavke 55. – 56. ove presude) primjenjuju se jednako, ako ne i *a fortiori*, na okolnosti kao što su u ovom predmetu u kojima je država privremeno oduzela i dala na korištenje imovinu podnositelja zahtjeva pojedincu koji ju je kasnije opljačkao i oštetio.

58. S obzirom na prethodno navedeno, Sud utvrđuje da odgovornost za gubitak koji je posljedica štete i pljačke kuće podnositelja zahtjeva snosi ne samo izravni počinitelj već i država. Nadalje napominje da se gubitak do kojeg je došlo ne može smatrati neizbježnim. Međutim, domaći su sudovi presudili da država nije odgovorna za takav gubitak i odbili su podnositeljevu tužbu za naknadu (vidi stavke 19. – 20., 22. i 24. ove presude).

59. Slijedi da u ovom predmetu država nije ispunila svoje pozitivne obveze na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

60. U skladu s tim, došlo je do povrede tog članka.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

61. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutar nje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

62. Podnositelj zahtjeva potraživao je 29.920,00 eura (EUR) na ime naknade materijalne štete i 20.000,00 eura na ime naknade nematerijalne štete. Podnositelj zahtjeva objasnio je da zahtjev za naknadu materijalne štete odgovara iznosu naknade koju je potraživao u domaćem postupku (vidi stavak 15. ove presude) zbog štete na kući i vrijednosti otuđenih stvari.

63. Vlada je osporila ta potraživanja. Konkretno, ustvrdila je da vrijednost stvari otuđenih iz kuće podnositelja zahtjeva nikada nije procijenio neki vještak.

64. Sud ponavlja da presuda u kojoj je utvrdio povredu nameće tuženoj državi pravnu obvezu okončati povredu i ispraviti njezine posljedice. Ako nacionalno pravo ne omogućava, ili omogućava tek djelomično, ispravljanje posljedica povrede, članak 41. omogućuje Sudu da povrijeđenoj stranci dosudi naknadu koju smatra primjerenom (vidi *Iatridis protiv Grčke* (pravedna naknada) [VV], br. 31107/96, stavci 32. – 33., ECHR 2000-XI).

65. S tim u vezi Sud napominje da na temelju članka 428.a Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 30 ove presude) podnositelj može podnijeti zahtjev za ponavljanje parničnog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu Konvencije. S obzirom na to da podnositelj zahtjeva nije dostavio

relevantne dokaze kojima bi, u mjeri u kojoj je to moguće, dokazao iznos ili vrijednost štete, Sud smatra da bi u ovom predmetu najprikladniji način ispravljanja posljedica te povrede bilo ponavljanje postupka kojem prigovara. Budući da slijedi da domaće pravo dopušta takav ispravak, Sud smatra da nema razloga dosuditi podnositelju zahtjeva ikakav iznos na ime naknade materijalne štete (vidi, primjerice, *Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, stavak 86., 20. svibnja 2010.).

66. S druge strane, Sud utvrđuje da je podnositelj zahtjeva zasigurno pretrpio nematerijalnu štetu koja se ne može dostatno nadoknaditi ponavljanjem postupka. Odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud stoga podnositelju dosuđuje iznos od 3.200,00 eura po toj osnovi, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

67. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 833,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

68. Vlada je osporila to potraživanje.

69. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. U ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi traženi iznos na ime troškova i izdataka nastalih u postupku pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva.

C. Zatezna kamata

70. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:

PRESUDA DABIĆ protiv HRVATSKE

- (i) 3.200,00 EUR (tri tisuće dvjesto eura) na ime naknade nematerijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
- (ii) 833,00 EUR (osamsto trideset i tri eura) na ime troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koje bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva;
- (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

4. odbija preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 18. ožujka 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

[signature_p_2]

Renata Degener
Tajnica

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

© 2021 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.